

ضوابط و روشهای اجرایی مدیریت پسماندهای کشاورزی

این ضوابط در ۷۲ ماده و سه پیوست ضمیمه به استناد ماده ۱۱ قانون مدیریت پسماندها مصوب ۸۳/۲/۱۵ مجلس شورای اسلامی، توسط سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت جهاد کشاورزی تدوین و در تاریخ ۱۳۹۱/۸/۲۷ در کارگروه ملی مدیریت پسماندکشور موضوع ماده ۲ آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها به تصویب رسیده است.

فصل اول: اهداف

ماده ۱: اجرای این ضوابط در راستای دستیابی به اهداف زیر است:

الف: حفظ سلامت عمومی و محیط زیست در مقابل اثرات نامطلوب پسماندهای کشاورزی

ب: افزایش بهره وری در بخش کشاورزی و کاهش تولید پسماندهای کشاورزی و استفاده مجدد از آنها

پ: اعمال روشهای نوین مدیریت پسماندهای کشاورزی

ت: اطمینان از مدیریت اجرایی مناسب و ضابطه مند

ث: ایجاد رویه ای مناسب و ضابطه مند در راستای مدیریت پسماندهای کشاورزی

فصل دوم: تعاریف

ماده ۲: عبارات و اصطلاحاتی که در این ضابطه بکار رفته دارای معانی زیر می باشند.

الف: سازمان: منظور سازمان حفاظت محیط زیست است.

ب: پسماندهای عادی کشاورزی: به پسماندهای ناشی از هر گونه فعالیت در بخش کشاورزی گفته می شود از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیر قابل مصرف که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.

پ: پسماندهای ویژه کشاورزی: به کلیه پسماندهای کشاورزی که دارای حداقل یکی از ویژگیهای پسماند ویژه از قبیل سمیت و بیماری زایی باشند که از آن جمله می توان به مواد و محصولات آلوده به سموم دفع آفات نباتی، کودهای شیمیایی، پسماند دامپزشکی، باقیمانده غیر قابل استفاده مواد و داروهای شیمیایی و بذور و محصولات تراریخته غیر قابل مصرف و فاقد شناسنامه زیست محیطی اشاره نمود که به مدیریت خاصی نیاز دارد.

ت: بی خطر سازی: اقداماتی که ویژگی خطرناک بودن پسماند ویژه کشاورزی را رفع نماید.

ث: عوامل اجرائی: به کلیه شاغلینی اطلاق میگردد که در مراحل مختلف مدیریت اجرائی پسماندهای عادی و ویژه کشاورزی شاغل هستند.

ج: واحد مدیریت پسماند عادی کشاورزی: محل استقرار مدیریت اجرائی پسماندهای عادی کشاورزی در دهیاری ها و یا بخشداری ها که بر اساس موضوع ماده ۱۰ قانون مدیریت پسماندها شکل میگیرد.

چ: برنامه مدیریت پسماندهای کشاورزی: مجموعه مدون از اطلاعات آمار، اهداف، عناصر فعال در مدیریت پسماند عادی و ویژه کشاورزی، شرح وظایف و گردش کار اجرائی است، که با توجه به نوع فعالیت کشاورزی منطقه، فرایندهای غالب و امکانات موجود (نیروی انسانی - تجهیزات) توسط مدیریت اجرائی و با هماهنگی مدیریت جهاد کشاورزی استان تدوین میگردد.

ح: دوره فعالیت: محدوده زمانی است که با توجه به نوع محصول، فرایند عملیات و موقعیت جغرافیائی محل توسط مدیریت اجرائی پسماند کشاورزی به صورت موردی در هر یک از فعالیتهای کشاورزی از جمله فعالیتهای زراعی، باغبانی، صنایع تبدیلی و تکمیلی، دام و طیور، شیلات و دامپزشکی در برنامه مدیریت پسماند، تعریف میگردد.

خ: پسماند کشاورزی زیر بخش زراعت: عبارتست از بقایای ناشی از فعالیتهای زراعی که پس از برداشت محصول اصلی و اقتصادی بر روی زمین باقی میمانند را شامل میگردد که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.

د: پسماند کشاورزی زیر بخش باغبانی: عبارتست از کلیه میوه های فاسد یا غیر قابل مصرف از قبیل آسیب دیده، آفت زده، گندیده، چروکیده و ... همچنین کلیه سرشاخه های تولید شده در عملیات هرس سالیانه درختان و نیز برگهای خزان شده در فصل پائیز و اندامهای رویشی درختانی که به علل مختلف طبیعی و غیر طبیعی و یا پایان باردهی اقتصادی الزاماً بایست قطع گردند و از نظر تولید کننده زائد تلقی میشود را شامل میگردد

ذ: پسماند کشاورزی زیر بخش صنایع تبدیلی و تکمیلی: به پسماندهایی که ناشی از فعالیت صنایع بخش کشاورزی است، نظیر فرآوری، عمل آوری، بسته بندی و نگهداری مواد و محصولات اطلاق می شود.

ر: پسماند کشاورزی زیر بخش مراکز پرورش دام: به پسماند ناشی از فرایند پرورش دام شامل دامهای تلف شده، ظروف مستعمل، باقیمانده غیر قابل استفاده خوراک دام، فضولات دامی، پسماندهای ناشی از ضایعات فرآورده های دامی اطلاق می شود.

ز: پسماند کشاورزی زیر بخش مراکز پرورش طیور: به پسماند ناشی از فرایند پرورش طیور شامل طیور تلف شده، ظروف مستعمل، باقیمانده خوراک طیور، فضولات، پسماندهای ناشی از ضایعات فرآورده های مورد نظر این بخش گفته می شود.

ژ: پسماند کشاورزی ناشی از فعالیت زنبورداری: به پسماند ناشی از فرایند پرورش زنبور و تولید محصولات هدف شامل پسماند مواد و ظروف مصرفی، باقیمانده مواد غذایی غیر قابل استفاده جهت پرورش، فضولات، تلفات حاصله، پسماندهای ناشی از ضایعات فرآورده های مورد نظر این بخش اطلاق می شود.

س: پسماند کشاورزی ناشی از فعالیت نوغانداری: به پسماند ناشی از فرایند پرورش کرم ابریشم شامل تلفات، باقیمانده مواد و ظروف مصرفی، فضولات و پيله های غیر قابل مصرف اطلاق می شود.

ش: پسماند کشاورزی زیر بخش شیلات: به کلیه پسماندهای ناشی از فرایند تولید، تکثیر، پرورش و صید آبزیان اطلاق می شود.

ص: پسماند کشاورزی زیر بخش سم و کود و سایر نهاده های کشاورزی: به محصولات غیر قابل استفاده دارای باقیمانده سموم و کودهای شیمیایی بیش از حد استاندارد، ظروف خالی سموم و کودهای شیمیایی، سموم و کودهای شیمیایی غیر قابل استفاده و پسماند عادی آلوده به سموم و کودهای شیمیایی و همچنین بذور غیر قابل مصرف و یا مواد و محصولات ترا ریخته فاقد شناسنامه زیست محیطی گفته می شود .

سایر تعاریف مندرج در این ضوابط همان تعاریف قانون و آیین نامه اجرایی مدیریت پسماند خواهد بود.

فصل سوم: حدود و اختیارات

ماده ۳: مدیریت اجرایی پسماندهای عادی کشاورزی بر اساس ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها بر عهده شهرداری ها، بخشداری ها و دهیاری ها می باشد.

ماده ۴: مدیریت اجرایی پسماندهای ویژه کشاورزی بر عهده تولید کننده خواهد بود.

ماده ۵: اجرای ضوابط و روشهای مصوب برای مدیریت های اجرایی پسماندهای کشاورزی الزامی است.

ماده ۶: مدیریت اجرائی پسماندهای عادی کشاورزی موظف است برنامه مدیریت اجرائی پسماندهای عادی کشاورزی را پس از تصویب شوراهای اسلامی حداکثر تا پایان بهمن ماه هر سال به تشخیص و تأیید سازمان جهاد کشاورزی استان جهت اجرا در سال آتی برساند.

ماده ۷: مسئولیت هماهنگی و نظارت بر مدیریت اجرایی پسماندهای ویژه استان به عهده سازمان جهاد کشاورزی است.

تبصره ۱: برنامه ریزی و اجرای دستورالعملهای مرتبط با پسماند دامپزشکی بر عهده سازمان دامپزشکی کشور و ادارات کل دامپزشکی استانها است.

تبصره ۲: برنامه ریزی در خصوص مدیریت اجرایی پسماندهای ویژه در قالب دستورالعملهای اجرایی، تدوین می شود.

تبصره ۳: دستورالعملهای مذکور از طریق وزارت جهاد کشاورزی به کلیه استانها ابلاغ می شود.

ماده ۸: مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی موظف است برنامه آموزشی را با هماهنگی و نظارت سازمان جهاد کشاورزی استان تدوین و اجرا نماید.

ماده ۹: صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و دیگر رسانه های وابسته به دستگاه های دولتی موظفند کلیه خدمات آموزشی و اطلاع رسانی مدیریت پسماندهای کشاورزی را تحت نظارت سازمان و وزارت جهاد کشاورزی و به صورت رایگان انجام دهند.

ماده ۱۰: مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی باید در پایان هر دوره فعالیت نسبت به ارائه گزارش عملکرد مجموعه تحت مدیریت خود به اداره حفاظت محیط زیست شهرستان و مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان ذیربط اقدام کنند. نحوه ارائه گزارش توسط وزارت جهاد کشاورزی ابلاغ خواهد شد.

ماده ۱۱: پس از بی خطر سازی پسماندهای ویژه کشاورزی، توسط مدیریت پسماند ویژه کشاورزی که آموزشهای تخصصی لازم را دیده است، انتقال مسئولیت به مدیریت اجرایی پسماند عادی مستقر در منطقه بر اساس دستورالعملهای ابلاغ شده توسط وزارت جهاد کشاورزی، بلا مانع خواهد بود.

ماده ۱۲: تولید کننده پسماند عادی کشاورزی که در اجرای ضوابط مدیریت پسماند با مدیریت اجرایی پسماند کشاورزی همکاری لازم را نمایند مشمول محدودیت در استفاده از منابع و امکانات جهاد کشاورزی منجمله اعتبارات، کمکهای فنی و ... خواهند شد. محدودیت های مورد نظر باید با دستور بالاترین مقام مدیریت اجرایی و با هماهنگی سازمان جهاد کشاورزی استان تدوین و با تأیید نظر استانداری به مدیریت اجرایی پسماند ابلاغ شود.

ماده ۱۳: کلیه تولید کنندگان و مدیریت های اجرایی پسماندهای کشاورزی باید قبل از استفاده از هر گونه موادی که منجر به تولید پسماند ویژه میگردد (از جمله سموم و کودهای شیمیائی) نسبت به شرکت در دوره های آموزشی لازم که توسط سازمان جهاد کشاورزی استان برگزار می شود، اقدام نموده و گواهینامه های مربوطه را دریافت نمایند .

تبصره: برنامه دوره های آموزشی لازم برای مدیریت اجرایی پسماندهای دامپزشکی باید توسط سازمان دامپزشکی کشور و ادارات کل دامپزشکی استانها تدوین و اجرایی شود.

ماده ۱۴: کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی (تولید کنندگان و وارد کنندگان) که مسئولیت بسته بندی مواد و محصولاتی را عهده دار هستند که منجر به تولید پسماندهای ویژه کشاورزی می شوند موظف به اجرای دستورالعملهای برچسب گذاری ابلاغی توسط وزارت جهاد کشاورزی هستند.

ماده ۱۵: توزیع و استفاده از هر گونه مواد شیمیائی و داروئی فاقد برچسب نحوه کنترل پسماند ویژه ممنوع است .

ماده ۱۶: دفن پسماندهای عادی و ویژه کشاورزی بایستی مطابق ضوابط زیست محیطی سازمان و تحت نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان انجام شود.

ماده ۱۷: دفع غیر اصولی پسماندهای کشاورزی (سوزاندن، تخلیه به آبهای سطحی و ...) ممنوع است. مسئولیت نظارت بر اجرای این ماده بر عهده مدیریت اجرایی پسماند خواهد بود.

ماده ۱۸: سازمان جهاد کشاورزی استان مسئولیت حسن اجرای این ضوابط را بعهده دارد و موظف است جهت تحقق موضوع ماده ۲۳ از قانون مدیریت پسماند، نسبت به تنظیم گزارش سالیانه با مضمون نظارتی و ارائه آن به اداره کل حفاظت محیط زیست استان اقدام کنند.

ماده ۱۹: اشخاص حقیقی و حقوقی که در خصوص نگهداری، مخلوط کردن، جمع آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، دفع، صدور و تخلیه پسماندها در محیط مغایر با این ضوابط عمل نمایند، متخلف محسوب شده و بر اساس ماده ۱۶ قانون مدیریت پسماندها با آنها برخورد می شود.

ماده ۲۰: درآمد حاصل از جرایم در اختیار مدیریت پسماندهای کشاورزی قرار خواهد گرفت تا صرف آموزش عوامل اجرایی و تولید کنندگان پسماند کشاورزی، فرهنگ سازی، اطلاع رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها، حفاظت از محیط زیست و تامین امکانات لازم در جهت اجرای برنامه های مدیریت اجرایی پسماند کشاورزی شود.

ماده ۲۱: مدیریت اجرایی پسماند های عادی کشاورزی موظفند با هماهنگی مراجع قضائی ذیربط و منطبق با شیوه نامه ابلاغی توسط وزارت کشور نسبت به آموزش و تربیت نیروهای واجد شرایط تحت عنوان ضابطین دادگستری اقدام کند. گزارشات ضابطین قابل ارائه به مراجع قضائی خواهد بود. مراجع قضائی بر اساس مجازاتهای پیش بینی شده در قانون مدیریت پسماندها نسبت به اعمال حکم متناسب اقدام می کند.

ماده ۲۲: استانداری های هر استان موظفند کلیه حمایت‌های قانونی لازم اعم از تامین بودجه و امکانات و نیروی انسانی لازم مدیریت های اجرایی پسماند کشاورزی را بر اساس برنامه جامع مدیریت پسماند، به عمل آورند.

تبصره- برنامه های مدیریت پسماند کشاورزی استان باید بر اساس پیشنهاد سازمان جهاد کشاورزی استان و با توجه به ویژگیهای اقلیمی، فرهنگی و اقتصادی استان و متناسب با شاخص های توسعه استان در کارگروه استانی پسماند به تصویب رسد.

ماده ۲۳: کلیه مراکز تولید کننده پسماندهای کشاورزی موظف به رعایت استانداردهای ملی کشور برای مدیریت و کاهش پسماندهای کشاورزی هستند.

ماده ۲۴: تسهیلات خاص برای تولید کنندگان و وارد کنندگان پسماندهای دامپزشکی جهت ترغیب آن ها به جمع آوری و امحای این پسماندها با تأیید و مجوز سازمان دامپزشکی کشور در نظر گرفته می شود.

فصل چهارم: طبقه بندی پسماندهای کشاورزی

ماده ۲۵: طبقه بندی پسماندهای کشاورزی به شرح ذیل است:

۱- پسماندهای عادی

۲- پسماندهای ویژه

تبصره: پسماندهای کشاورزی بر اساس نوع فعالیت به هفت گروه تقسیم بندی می شود. زراعت، باغبانی، صنایع تبدیلی و تکمیلی، دام و طیور (دامداری، مرغداری، زنبورداری و نوغانداری)، شیلات، دامپزشکی، کودهای شیمیائی، سموم دفع آفات و سایر نهاده های کشاورزی

ماده ۲۶: کد گذاری پسماندهای کشاورزی بر اساس طبقه بندی صورت گرفته در ماده ۲۵ و ضوابط مندرج در پیوست شماره ۱ صورت پذیرد.

۱. ذکر حرف ((ک)) در ابتدای هر یک از کدهای مورد نظر
۲. ذکر شماره ((۱)) پس از حرف ((ک)) برای پسماند گروه زراعت
۳. ذکر شماره ((۲)) پس از حرف ((ک)) برای پسماند گروه باغبانی
۴. ذکر شماره ((۳)) پس از حرف ((ک)) برای پسماند گروه صنایع
۵. ذکر شماره ((۴)) پس از حرف ((ک)) برای پسماند گروه دام و طیور
۶. ذکر شماره ((۵)) پس از حرف ((ک)) برای پسماند گروه شیلات

۷. ذکر شماره ((۶)) پس از حرف ((ک)) برای پسماند گروه دامپزشکی
۸. ذکر شماره ((۷)) پس از حرف ((ک)) برای پسماند گروه کودهای شیمیائی ، سموم دفع آفات و سایر نهاده های کشاورزی
۹. ذکر عدد((۱)) در مورد پسماند ویژه و ذکر عدد ((۰)) در مورد پسماند عادی در هر گروه پسماند
۱۰. ذکر عدد ۱ تا ۹۹ از چپ به راست متعلق به پسماند ناشی از هر فعالیت در هر یک از گروههای هفت گانه پسماندها
۱۱. ذکر کد استانی یا کد ملی به ترتیبی که ، برای پسماندهای استانی کد استان از ۱ تا ۳۱ بر اساس حروف الفبا به ارقام آخر اضافه می گردد و در بعد ملی بکارگیری((۰۰)).

فصل پنجم: تفکیک، بسته بندی و جمع آوری پسماندهای کشاورزی:

ماده ۲۷: کلیه مراکز تولید کننده پسماندهای کشاورزی منجمله صنایع تبدیلی و تکمیلی، بیمارستانها، درمانگاه ها و کلینیکهای دامپزشکی، شرکت های داروسازی و مواد بیولوژیک دامپزشکی ، مراکز مایه کوبی، داروخانه های دامپزشکی ، مراکز پرورش دام و طیور و آبزیان، مزارع و باغهای کشاورزی موظف به جمع آوری، تفکیک و بسته بندی پسماندهای ویژه و عادی کشاورزی مراکز خود (گروه بندی بر اساس پیوست شماره ۱) در مبدأ تولید هستند.

ماده ۲۸: کلیه مراکز تولید کننده پسماندهای کشاورزی موظفند از کالاهایی با تولید پسماند کمتر و یا کالاهای قابل بازیافت استفاده نمایند.

ماده ۲۹: تولید کنندگان پسماندهای کشاورزی به منظور حمل و نقل بی خطر، کاهش حجم پسماندهای ویژه و کاهش هزینه های مدیریت پسماند موظف به تفکیک پسماندهای عادی و ویژه کشاورزی هستند.

ماده ۳۰: پسماندهای ویژه کشاورزی که با روش یکسانی امحا می شوند نیاز به جداسازی و تفکیک ندارند.

ماده ۳۱: بسته بندی پسماندهای کشاورزی بالاخص پسماندهای ویژه باید به گونه ای صورت پذیرد که امکان هیچگونه نشت و سوراخ و پاره شدن را نداشته باشند.

ماده ۳۲: کلیه پسماندهای ویژه کشاورزی باید در ظرف ایمن جمع آوری و نگهداری شود و این ظروف باید دارای ویژگی های زیر باشند:

- به آسانی سوراخ یا پاره نشوند.
- بتوان به آسانی درب آن را بست و مهر و موم نمود.

- دهانه ظرف باید به اندازه ای باشد که بتوان آنها را بدون اعمال فشار دست، در ظروف انداخت و خارج کردن آنها از ظرف ممکن نباشد.
- دیواره های ظرف نفوذ ناپذیر باشد و سیالات نتوانند از آن خارج شوند.
- پس از بستن درب، از عدم خروج مواد از آن اطمینان حاصل شود.
- حمل و نقل ظرف آسان باشد.

ماده ۳۳: در صورت بسته بندی پسماندهای ویژه کشاورزی با کیسه های پلاستیکی نباید بیش از دوسوم ظرفیت کیسه ها پر شوند تا درب آنها به خوبی بسته شود.

ماده ۳۴: ظروف بسته بندی پسماندهای کشاورزی با دیواره های سخت باید در برابر نشت، ضربه های معمولی و شکستگی و خوردگی مقاوم باشند.

ماده ۳۵: جنس ظروف نگهداری پسماند باید با روش تصفیه یا امحا سازگاری داشته باشد.

ماده ۳۶: برچسب گذاری پسماندهای کشاورزی باید دارای ویژگیهای زیر باشد:

- هیچ کیسه محتوی پسماند نباید بدون داشتن برچسب و تعیین نوع محتوای کیسه از محل تولید خارج شود.
 - برچسب باید با اندازه قابل خواندن بر روی ظرف یا کیسه چسبانده و یا به صورت چاپی درج شوند.
 - برچسب در اثر تماس یا حمل، نباید به آسانی جدا یا پاک شود.
 - برچسب باید از هر طرف قابل مشاهده باشد.
- ماده ۳۷: بر روی برچسب باید مشخصات زیر ذکر گردد:

۱- نوع پسماند

۲- تاریخ تولید و جمع آوری

۳- تاریخ تحویل

۴- نوع ماده تولید شده

۵- بارکد مربوطه

ماده ۳۸: مسئولان حمل و نقل موظفند که از تحویل گرفتن پسماندهای فاقد برچسب خودداری کنند.

فصل ششم: نگهداری پسماندهای کشاورزی

ماده ۳۹: پسماندهای عادی و ویژه کشاورزی باید به صورت جداگانه نگهداری شوند.

ماده ۴۰: برای نگهداری موقت پسماندهای کشاورزی در مناطق تولید، بایستی مخازنی متناسب با نوع پسماند (عادی و ویژه) طراحی شود.

ماده ۴۱: پسماندهای ویژه باید در محلی به دور از شرایط نامساعد آب و هوایی مثل باران، برف، گرما، تابش خورشید و نظایر آن نگهداری شوند.

ماده ۴۲: برای نگهداری پسماندهای دامپزشکی از کیسه های پلاستیکی استفاده نشده و در ظروف محکم نگهداری شوند.

ماده ۴۳: جایگاه های نگهداری پسماندهای کشاورزی باید نسبت به رطوبت نفوذ ناپذیر باشد.

ماده ۴۴: جایگاه های نگهداری پسماندهای کشاورزی باید به گونه ای باشد که دور از دسترس حشرات، جوندگان، حیوانات و حیوانات موزی باشد.

ماده ۴۵: در محل نگهداری پسماندهای کشاورزی نباید امکان فساد، گندیدن یا تجزیه زیستی پسماندها فراهم شود.

ماده ۴۶: انواع پسماندهای کشاورزی (عادی و ویژه) در محل نگهداری باید به صورت جداگانه و با علامت مشخص تعیین شوند.

ماده ۴۷: انبارهای نگهداری پسماندهای کشاورزی باید از سیستم تهویه مناسب و نور کافی برخوردار باشد.

ماده ۴۸: انبارها باید به گونه ای طراحی شوند که امکان تمیز کردن و ضدعفونی آنها وجود داشته باشد.

ماده ۴۹: انبارهای نگهداری پسماندهای کشاورزی در صورت تولید فاضلاب، باید دارای سیستم مناسب مدیریت فاضلاب با نظارت اداره حفاظت محیط زیست شهرستان باشند.

ماده ۵۰: دسترسی به انبارها باید راحت باشد به گونه ای که امکان حمل و نقل پسماندها به راحتی فراهم باشد.

ماده ۵۱: برای جلوگیری از نشت و کنترل آلودگی های احتمالی باید بازدید از محل نگهداری پسماند توسط تولید کننده صورت پذیرد.

فصل هفتم: حمل و نقل پسماندهای کشاورزی

ماده ۵۲: پسماندهای عادی در مراکز تولید پسماند باید توسط مخازن سیار به تفکیک نوع پسماند و بر اساس روش مدیریتی توصیه شده توسط مدیریت اجرایی پسماند حمل شوند.

ماده ۵۳: حمل و نقل پسماندها در مراکز تولید پسماند توسط مخازن و چرخه‌هایی صورت پذیرد که به راحتی قابل شستشو باشند.

ماده ۵۴: حمل و نقل پسماندهای کشاورزی برای اعمال مدیریت صحیح باید توسط مدیریت اجرایی پسماندها و یا اشخاص حقیقی و حقوقی ذیصلاح صورت پذیرد.

تبصره: فهرست اشخاص حقیقی و حقوقی ذیصلاح بر اساس دستورالعمل کمیته فرعی تخصصی کشاورزی ذیل کارگروه ملی مدیریت پسماند تعیین و برای تصویب و ابلاغ در اختیار کارگروه **استانی** پسماند قرار می‌گیرد.

ماده ۵۵: حمل، جابجایی و بارگیری بسته بندی ها و ظروف پسماندهای کشاورزی باید به گونه ای صورت پذیرد که دچار نشت، پارگی، شکستگی و بیرون ریزی پسماند نشوند.

ماده ۵۶: برای حمل پسماندهای ویژه کشاورزی از خودروهایی استفاده شود که کاملاً سرپوشیده و نفوذ ناپذیر باشند.

ماده ۵۷: برای حمل پسماندهای عادی کشاورزی از خودروهایی استفاده شود که متناسب با امکانات موجود بوده و کمترین پراکنش و آلودگی را در محیط زیست ایجاد نمایند.

ماده ۵۸: از خودرو حمل پسماندهای ویژه کشاورزی برای حمل پسماندهای عادی کشاورزی استفاده نشود.

ماده ۵۹: قسمت بار خودروی حمل پسماند کشاورزی بالاخص پسماندهای ویژه باید قابل نظافت و ضدعفونی کردن باشند.

فصل هشتم: بازیافت، پردازش و دفع پسماندهای کشاورزی

ماده ۶۰: روشهای امحای پسماندهای ویژه کشاورزی با تأیید وزارت جهاد کشاورزی و نظارت سازمان جهاد کشاورزی استان به انجام می‌رسد.

ماده ۶۱: تحویل پسماندها به مراکز دفع فاقد مجوز از سازمان حفاظت محیط زیست ممنوع است.

ماده ۶۲: استقرار هر گونه سیستم تصفیه یا امحای مرکزی منوط به اخذ تأییدیه از سازمان حفاظت محیط زیست است.

ماده ۶۳: پسماندهای کشاورزی قابل پردازش در کارخانجات صنایع تبدیلی برای پردازش و تولید محصول جدید به صنایع تبدیلی معرفی شده توسط وزارت جهاد کشاورزی منتقل شوند.

ماده ۶۴: تسهیلات لازم از لحاظ استقرار مکانی، حمایت‌های مالی و صادرات و واردات محصولات و کالاهای قابل بازیافتی از طریق وزارت جهاد کشاورزی و وزارت کشور در اختیار فعالان صنایع بازیافت در عرصه کشاورزی قرار گیرد.

ماده ۶۵: متقاضیان راه اندازی واحدهای تولید بیوکمپوست، کمپوست و ورمی کمپوست از پسماندهای عادی فسادپذیر فعالیتهای کشاورزی یا دیگر فناوری های نوین مورد تأیید می توانند با مراجعه به سازمان جهاد کشاورزی استان نسبت به اخذ مجوزهای لازم و تولید بر اساس استانداردهای ملی اقدام کنند.

تبصره: تسهیلات لازم برای راه اندازی واحدهای مذکور با همکاری استانداری و پس از تصویب در کارگروه استانی پسماند در اختیار بخش کشاورزی قرار گرفته تا به متقاضیان واگذار شود.

فصل نهم: مدیریت پسماندهای کشاورزی

ماده ۶۶: مدیریت پسماندهای کشاورزی باید بر اساس ضوابط مندرج در پیوست شماره دو اعمال گردد.

ماده ۶۷: واحد مدیریت پسماند عادی کشاورزی موظف است برنامه مدیریت پسماند عادی کشاورزی هر منطقه را بر اساس طبقه بندی پسماندهای کشاورزی و دستورالعملهای مربوطه، تدوین و به سازمان جهاد کشاورزی استان مربوطه برای کسب مجوز ارائه کند.

ماده ۶۸: فهرست پسماندهای عادی کشاورزی بطور سالانه از طریق وزارت جهاد کشاورزی اعلام می شود.

ماده ۶۹: فهرست پسماندهای ویژه کشاورزی بطور سالیانه از طرف سازمان و با همکاری وزارت جهاد کشاورزی تعیین و به تصویب کارگروه ملی پسماند خواهد رسید.

ماده ۷۰: کلیه حمایت‌های مورد نیاز از جمله منابع مالی و سایر حمایت‌های استانی از طریق سازمان جهاد کشاورزی استان در قالب طرح جامع استانی پسماند و پس از طرح موضوع و تصویب در کارگروه استانی پسماند قابل انجام است.

تبصره ۱: حمایت‌های مالی از طریق استانداری به طور سالیانه پیش بینی می گردد.

تبصره ۲: اعتبارات مورد نیاز ادارات کل دامپزشکی استانها به جهت حفظ اولویت موارد بهداشتی و جلوگیری از شیوع بیماری های دامی و مشترک بین انسان و حیوان، پیش بینی و در بودجه سالانه آنها منظور شود. در کارگروه استانی پسماند به تصویب رسیده و اجرایی گردد.

ماده ۷۱: در راستای انجام مطالعات و طرحهای پژوهشی مورد نیاز بودجه مربوطه به طور سالیانه بر اساس برنامه اعلام شده توسط وزارت جهاد کشاورزی از طریق معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری در بودجه سنواتی وزارت جهاد کشاورزی لحاظ می شود.

ماده ۷۲: ضوابط و شیوه نامه های اجرایی تهیه شده در صورت نیاز و بنا به پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی به طور سالیانه بازنگری شده و در کارگروه ملی پسماند به تصویب می رسد.

تبصره: شیوه نامه های اجرایی مدیریت پسماندهای کشاورزی موضوع ماده ۱۱ قانون مدیریت پسماندها در پیوست شماره ۳ آمده است.

کد بندی پسماندهای کشاورزی

کد بندی محصولات زراعی			
ردیف	تعریف پسماند	کد	تعریف پسماند
	بقایای ناشی از فعالیت های زراعی کشت سبزیجات و صیفی جات که پس از برداشت محصول اصلی و اقتصادی بر روی زمین باقی می ماند و از نظر تولید کننده زائد تلقی می گردد.	۱۰۰۱۰ک	پسماند سبزی و صیفی
	عبارت است از باقی مانده سمومی که پس از عملیات مبارزه شیمیایی با آفات باغی و انباری در محصول مانده است و حدود مجاز آن توسط کدکس الیمنتاریوس تعیین شده است.	۱۱۰۲۰ک	پسماند ویژه سبزی و صیفی
	بقایای ناشی از فعالیت های زراعی کشت غلات که پس از برداشت محصول اصلی و اقتصادی بر روی زمین باقی می ماند و از نظر تولید کننده زائد تلقی می گردد.	۱۰۰۳۰ک	پسماند غلات
	عبارت است از باقی مانده سمومی که پس از عملیات مبارزه شیمیایی با آفات باغی و انباری در محصول مانده است و حدود مجاز آن توسط کدکس الیمنتاریوس تعیین شده است.	۱۱۰۴۰ک	پسماند ویژه غلات
	بقایای ناشی از فعالیت های زراعی کشت حبوبات که پس از برداشت محصول اصلی و اقتصادی بر روی زمین باقی می ماند و از نظر تولید کننده زائد تلقی می گردد.	۱۰۰۵۰ک	پسماند حبوبات
	عبارت است از باقی مانده سمومی که پس از عملیات مبارزه شیمیایی با آفات باغی و انباری در محصول مانده است و حدود مجاز آن توسط کدکس الیمنتاریوس تعیین شده است.	۱۱۰۶۰ک	پسماند ویژه حبوبات

پسماند نباتات صنعتی	ک۱۰۰۷۰	بای ناشی از فعالیت های زراعی کشت نباتات صنعتی که پس از برداشت محصول اصلی و اقتصادی بر روی زمین باقی می ماندند و از نظر تولید کننده زائد تلقی می گردد.
پسماند ویژه نباتات صنعتی	ک۱۱۰۸۰	عبارت است از باقی مانده سمومی که پس از عملیات مبارزه شیمیایی با آفات باغی و انباری در محصول مانده است و حدود مجاز آن توسط کدکس الیمنتاریوس تعیین شده است.
پسماند دانه های روغنی	ک۱۰۰۹۰	بقایای ناشی از فعالیت های زراعی کشت دانه های روغنی که پس از برداشت محصول اصلی و اقتصادی بر روی زمین باقی می ماندند و از نظر تولید کننده زائد تلقی می گردد.
پسماند ویژه دانه های روغنی	ک۱۱۱۰۰	عبارت باقی مانده سمومی که پس از عملیات مبارزه شیمیایی با آفات باغی و انباری در محصول مانده است و حدود مجاز آن توسط کدکس الیمنتاریوس تعیین شده است.
پسماند نباتات علوفه ای	ک۱۰۱۱۰	بقایای ناشی از فعالیت های زراعی کشت نباتات علوفه ای که پس از برداشت محصول اصلی و اقتصادی بر روی زمین باقی می ماندند و از نظر تولید کننده زائد تلقی می گردد.
پسماند ویژه نباتات علوفه ای	ک۱۱۱۲۰	عبارت است از باقی مانده سمومی که پس از عملیات مبارزه شیمیایی با آفات باغی و انباری در محصول مانده است و حدود مجاز آن توسط کدکس الیمنتاریوس تعیین شده است.

کد بندی محصولات باغی

تعریف پسماند	کد	نام پسماند	ردیف
کلیه میوه های فاسد یا غیر قابل مصرف از قبیل اسیب دیده افت زده گندیده چروکیده و... که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود	۲۰۰۱۰۰	پسماند میوه های گرمسیری	۱
ارت است از باقی مانده سمومی که پس از عملیات مبارزه شیمیایی با آفات و بیماریها در محصول باقی می ماند و حدود مجاز آن توسط کدکس الیمنتاریوس تعیین شده است	۲۱۰۲۰۰	پسماند ویژه میوه های گرمسیری	۲
کلیه میوه های فاسد یا غیر قابل مصرف از قبیل اسیب دیده افت زده گندیده چروکیده و... که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود	۲۰۰۳۰۰	پسماند میوه های نیمه گرمسیری	۳
ب باقی مانده سمومی که پس از عملیات مبارزه شیمیایی با آفات و بیماریها در محصول باقی می ماند و حدود مجاز آن توسط کدکس الیمنتاریوس تعیین شده است	۲۱۰۴۰۰	پسماند ویژه میوه های گرمسیری	۴
کلیه میوه های فاسد یا غیر قابل مصرف از قبیل اسیب دیده افت زده گندیده چروکیده و... که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود	۲۰۰۵۰۰	پسماند میوه های سردسیری	۵
ارت است از باقی مانده سمومی که پس از عملیات مبارزه شیمیایی با آفات و بیماریها در محصول باقی می ماند و حدود مجاز آن توسط کدکس الیمنتاریوس تعیین شده است	۲۱۰۶۰۰	پسماند ویژه میوه های سردسیری	۶
به اندام های گیاهی فاسد یا غیر قابل مصرف که از کیفیت خوبی برخوردار نیستند از قبیل شاخه و برگ و جوانه و گل و... که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۲۰۰۷۰۰	ماندگلهها و گیاهان زینتی	۷
ارت است از باقی مانده سمومی که پس از عملیات مبارزه شیمیایی با آفات و بیماریها در محصول باقی می ماند و حدود مجاز آن توسط کدکس الیمنتاریوس تعیین شده است	۲۱۰۸۰۰	پسماند ویژه گلهها و گیاهان زینتی	۸

کد بندی پسماندهای صنایع تبدیلی و تکمیلی

تعریف پسماند	کد پسماند	نام پسماند	ردیف
پسماندهای تولید شده در صنایع فرآوری محصولات زراعی اطلاق می شود که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۳۰۰۱۰۰	پسماند صنایع فرآوری محصولات زراعی	۱
کلیه شیشه، فلز، پلاستیک و ... در زمان بسته بندی محصول که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۳۰۰۲۰۰	ضایعات لوازم بسته بندی (شیشه، فلز،	۲

		پلاستیک و (...)	
به پسماندهای تولید شده در صنایع فرآوری محصولات باغی اطلاق می شود که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۳۰۰۳۰۰	پسماند صنایع فرآوری محصولات باغی	۳
پسماندهای تولید شده در صنایع فرآوری محصولات شیلاتی اطلاق می شود که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۳۰۰۴۰۰	پسماند صنایع فرآوری محصولات شیلاتی	۴
به پسماندهای تولید شده در صنایع فرآوری محصولات دامی اطلاق می شود که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۳۰۰۵۰۰	پسماند صنایع فرآوری محصولات دامی	۵

کدبندی پسماندهای دام و طیور

تعریف پسماند	کد پسماند	نام پسماند	ردیف
باقیمانده مواد غذایی مصرف شده توسط دام پیش از کشتار که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۴۰۰۱۰۰	باقیمانده مواد غذایی	۱
مرگ و میر دام در طول زمان حمل و نقل و یا وقوع صدمات احتمالی به آنها پیش از کشتار که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۴۰۰۲۰۰	لغات پیش از کشتار دام	۲
کلیه امعا و احشای جدا شده دام در طول کشتار که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۴۰۰۳۰۰	معا و احشا دام	۳
مرگ و میر طیور در طول زمان حمل و نقل و یا وقوع صدمات احتمالی به آنها پیش از کشتار که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۴۰۰۴۰۰	لغات پیش از کشتار طیور	۴
کلیه امعا و احشای جدا شده طیور در طول کشتار که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۴۰۰۵۰۰	معا و احشا طیور	۵
لاشه طیور و دامهای آلوده همچنین تلفات بخش تولید ابریشم و زنبور داری که در اثر شیوع یک بیماری اپیدمیک در سطح وسیع در یک مجموعه ایجاد میگردد.	۴۱۰۶۰۰	لاشه طیور و دامهای آلوده	۶

۷	پسماندهای نوغانداری	۴۰۰۷۰۰	به پسماندهای تولید شده در نوغانداری ها اطلاق می شود که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.
۸	پسماندهای زنبورداری	۴۰۰۸۰۰	به پسماندهای تولید شده در زنبورداری ها اطلاق می شود که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.
۹	پسماندهای جنگلداری	۴۰۰۹۰۰	پسماندهای تولید شده در فعالیتهای جنگلداری اطلاق می شود که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.

کد بندی پسماندهای شیلاتی

دیف	نام پسماند	کد	تعریف پسماند
۱	پسماند آبزیان	۵۰۰۱۰۰ ک	پ پسماند حاصل از امعا و احشا بدن آبزیان که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.
۲	پسماند کنسرو آبزی	۵۰۰۲۰۰ ک	پسماند حاصل از کنسرو آبزیان که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.
۳	پسماند خوراک آبزی	۵۰۰۳۰۰ ک	پسماند حاصل از خوراک آبزیان که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.
۴	پسماند نهاده های آبزی پروری، لاشه آبزی و لای بستر استخر که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.	۵۰۰۴۰۰ ک	
۵	ادوات صید در آبزی پروری	۵۰۰۵۰۰ ک	
۶	بقایای داروها و هورمونها و واکسنهای تاریخ گذشته در مزارع تولید و پرورش آبزیان	۵۱۰۶۰۰ ک	بقایای بقایای داروها و هورمونها و واکسنهای تاریخ گذشته در مزارع تولید و پرورش آبزیان
۷	پسماند شناور صیادی	۵۰۰۷۰۰ ک	پسماندهای حاصل از شناورهای صیادی که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.

کدبندی پسماندهای دامپزشکی

ردیف	نام پسماند	کد پسماند	تعریف پسماند
۱	فضولات دام	۶۰۰۱۰۰	فضولات دام تولید شده در طول زمان ماندگاری پیش از کشتار دام که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.
۲	فضولات طیور	۶۰۰۲۰۰	فضولات طیور تولید شده در طول زمان ماندگاری پیش از کشتار آنها که از نظر تولید کننده زائد تلقی می شود.
۳	پسماندهای کلینیکی متمرکز ویژه	۶۱۰۳۰۰	پسماندهای ناشی از انجام فعالیتهای دامپزشکی در مراکز کلینیکی شامل پاتوژنیک
۴	روهای سنواتی بخش دامپزشکی	۶۱۰۴۰۰	شامل داروهای تاریخ گذشته و غیر قابل مصرف در بخش دامپزشکی
۵	لاشه دامهای آلوده	۶۱۰۵۰۰	لاشه دامهای آلوده که در اثر شیوع یک بیماری اپیدمیک در سطح وسیع در یک مجموعه ایجاد میگردد.
۶	پسماندهای آزمایشگاهی	۶۱۰۶۰۰	کلیه پسماندهای تولید شده در بخش آزمایشگاههای دامپزشکی

کدبندی پسماند نهاده های کشاورزی

ردیف	نام پسماند	کد پسماند
۱	پسماند سم	۷۱۰۱۰۰
۲	پسماند کودهای ماکرو و میکرو	۷۱۰۲۰۰
۳	پسماند بذر	۷۱۰۳۰۰

پیوست ۲

روشهای پیشنهادی مدیریت پسماندهای کشاورزی

نوع پسماند	بهترین روش مدیریت پسماند
سر، دم و غلاف صنعت فرآوری سبزیجات	تهیه کود، خوراک دام و ویتامین ها
خاک و گل و سیب زمینی پوسیده تولیدی در صنعت فرآوری سیب زمینی	دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان
تفاله تولیدی در کارخانه فرآوری سیب زمینی	پس از خشک شدن به مصرف خوراک دام و طیور می رسد.
نشاسته تولیدی پس از خشک کردن در صنعت فرآوری سیب زمینی	صنایع قنادی، بیسکویت سازی، گلوکز سازی، کاغذ سازی و حفاری
پسماندهای خروجی از دستگاه بوجاری به همراه سنگ و کلوخ در فرآیند فرآوری حبوبات	پس از فروش به قیمت یک دهم حبوبات برای مصرف کود مورد استفاده قرار می گیرد.
دم، برگ و سایر مواد گیاهی به همراه گوجه فرنگی پوسیده شده	دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان
تفاله حاصل از صنعت تولید رب گوجه فرنگی	مصرف دام
پوسته شلتوک در فعالیت شالیکوبی	تولید نئوپان، فیبر، آجر نسوز
کاه شلتوک در فعالیت شالیکوبی	برای تهیه بستر قارچ و تولید الکل
سبوس تولید شده در فعالیت شالیکوبی	برای خوراک دام و استخراج مواد مغذی مانند ویتامینها
کنجاله صنعت روغن کشی	تهیه خوراک دام
سر و دم ماهی، محتویات شکمی، پوست و گوشت سیاه، استخوان و چربی صنایع شیلاتی	تهیه سیلاز که دارای کاربردهای صنعتی و تهیه خوراک دام و طیور می باشد.
سر و دم ماهی، محتویات شکمی، پوست و گوشت سیاه، استخوان و چربی صنایع شیلاتی	برای تولید پودر ماهی، استخراج چربی و امگا ۶
تفاله کنجاله زیتون و لرد ته مخازن در طول فرایند	تهیه سوخت و خوراک دام و طیور

	روغن کشی زیتون
تهیه خوراک دام و طیور	زیتون های لهیده و تغییر رنگ داده و خار و خاشاک در فرایند کنسرو سازی زیتون
تهیه خوراک دام و طیور و کود	هسته، کلاhek و پوست خرما و الیاف فیبری خرما در فرآوری و بسته بندی خرما
دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان	خار و خاشاک، ذرات سنگ و شن و دانه های ناسالم در فرایند بسته بندی خشکبار
خوراک دام و طیور	تفاله میوه در صنعت تولید کنسانتره
مصارف دارویی و آرایشی	پوست میوه در صنعت تولید کنسانتره
تولید کود آلی	فضولات دامی تولید شده در زمان انتظار دام پیش از کشتار در کشتارگاه های دام
تهیه برس و قلم سازی	موی دم در کشتارگاه های دام
پس از پودر شدن برای خوراک طیور و آبزیان	نرینه و خون در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تیه کود حیوانی	محتویات شکمبه در در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه چربی صنعتی	چربی دور شکمبه در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
انتقال به کارخانجات سالامبور(واحد فرآوری پوست) و تهیه چرم	پوست جدا شده در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه صابون و لوازم آرایشی	چربی غیر خوراکی در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه نخ بخیه	روده دام در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
صنایع دباغی	پوست خام در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه خوراک انسان و سوسیس و کالباس	امعاء و احشام قابل استفاده در طول کشتار دام در

	کشتارگاه های دام
صنایع صابون سازی و تهیه گلیسیرین	دنبه در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
قالی بافی، فرش بافی و تهیه نخ و تهیه کرم و مواد آرایشی	پشم گوسفند در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه کرم دست و صورت و محصولات آرایشی و بهداشتی	لایه چربی گوسفند در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه پودر گوشت و خوراک طیور و آبزیان	اندامهای تناسلی جانور در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
مجسمه سازی، تهیه دسته چاقو، چتر و شانه، تزئین منزل، مواد آتش نشانی و تکمیل کننده کود نباتی	سم و شاخ در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه کفش، کیف، لباس و جیر	چرم بز در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه لباسهای قیمتی و گرم	کرک بز در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
بافت پارچه های گران قیمت	موهر در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه گلیم، قالی، چادرهای سیاه عشایری و روکش صندلی	موی زائد در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه ژلاتین و خوراک طیور و آبزیان	استخوان جدا شده در طول کشتار دام در کشتارگاه های دام
تهیه پودر پس از پر شویی و تهیه خوراک آبزیان، تهیه بالش و تشک	پر جداسازی شده در طول فرایند کشتار طیور
تهیه ژلاتین و خوراک انسان	پای طیور در طول فرایند کشتار طیور
صابون سازی و تهیه چربی صنعتی	چربی طیور در طول فرایند کشتار طیور
تهیه خوراک آبزیان	خون باقیمانده در طول کشتار طیور و کلیه و روده

طیور در طول فرایند کشتار طیور	
پای جدا شده طیور در طول فرایند کشتار طیور	تهیه ژلاتین و خوراک انسان
دل و جگر و سنگدان در طول فرایند کشتار طیور	تهیه خوراک انسان
آب پنیر در صنعت لبنیات	استفاده در کارخانجات نوشابه سازی، تهیه پفک و شیر خشک
پوست تخم مرغ، تخم مرغهای شکسته و یا فاسد شده	تهیه خوراک دام و طیور و تهیه مواد آرایشی و بهداشتی
موم تولید شده در صنعت تولید عسل	پس از تصفیه در واحدهای پرورش زنبور عسل
ضایعات لوازم بسته بندی (فلز، شیشه، پلاستیک و ...)	بازیافت
پسماندهای عفونی دامپزشکی	یکی یا تلفیقی از روشهای: سوزاندن در زباله سوزهای پیرولیتیک، زباله سوزهای تک محفظه ای، زباله سوزهای شبکه ای، ضد عفونی شیمیایی، اتوکلاو کردن و یا تابش میکروویو
پسماندهای تیز و برنده دامپزشکی	یکی یا تلفیقی از روشهای: سوزاندن در زباله سوزهای پیرولیتیک، زباله سوزهای تک محفظه ای، زباله سوزهای شبکه ای، ضد عفونی شیمیایی، اتوکلاو کردن و یا تابش میکروویو
باقیمانده مواد دارویی دامپزشکی	یکی یا تلفیقی از روشهای: سوزاندن در زباله سوزهای پیرولیتیک، زباله سوزهای تک محفظه ای، زباله سوزهای شبکه ای، ضد عفونی شیمیایی، اتوکلاو کردن و یا تابش میکروویو و در صورت انهدام کامل توسط بلدوزر قابل دفن در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان خواهد بود.
لاشه حیوانات	دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان
دامهای تلف شده	دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان و یا سوزاندن در شرایطی که بیماری خاصی داشته باشد.

تولید کود کمپوست	باقیمانده مواد غذایی
تولید کود کمپوست و بیوگاز	فضولات دام
دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان و یا سوزاندن در شرایطی که بیماری خاصی داشته باشد.	جوجه و طیور تلف شده
تولید کمپوست و بیوگاز	تخم مرغ
استفاده به عنوان کود زراعی	فضولات
استخراج صمغ پروپلیس موجود در موم برای تولید داروی ضد سرطان تنه عصب، ساخت شمع های بی دود و انواع کرمها، واکسها، رزهای آرایشی، کفیوش ساختمان و پارکت و کاغذ کاربن	موم تولید شده
کمپوست و یا دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان	لاشه زنبور
تهیه کود کمپوست	فضولات زنبور
تهیه روغن و ساخت مواد آرایشی و بهداشتی	تخمها و کرمهای از بین رفته
تولید کود کمپوست	فضولات قبل از شفیگیری و اجساد در پیله و شفیره های مرده
تولید مواد چسبنده و گاز و الکل	پوست درخت
زغال فشرده، کاغذ سازی و الکل سازی	چوب
اصلاح خاک و جلوگیری از فرسایش	مالچ ناشی از چوب
تولید ساچمه های سوختی، MDF، کاغذ و گاز و الکل	خاک اره و ذرات چوب
پس از خشک کردن برای خوراک دام استفاده شود، تهیه کود آلی و تهیه محیط کشت مغذی برخی میکروارگانیزم ها	پوست سبز پسته
تهیه آب میوه، پوره، کمپوت، مارمالاد و سرکه سیب	سیبهای نامرغوب و کوچکتر از حد معمول

تولید خاک و کود کمپوست	هرس درختان
هرس برگ سبز (تغذیه دام)	خرما
هرس برگ برای تولید MDF، کاغذ و نئوپان	پوست بادام
صنایع رنگ سازی - پوست چوبی و مصارف صنعتی	پوست سبز گردو
تولید اسانس های گیاهی و دیگر مصارف صنعتی	پوست مرکبات
تولید خاک برگ و استفاده به روش چال کودی برای جلوگیری از تبخیر و افزایش ماده آلی خاک در باغات	برگ درختان میوه
صنایع شیمیایی، رنگسازی و داروسازی	پوست انار و تفاله آن
تهیه خوراک دام و علوفه و روغن	هسته دانه انار
تهیه سرکه، الکل صنعتی، اسید سیتریک، شیر خرمای، قند خرما و نوشابه	خرماهای غیر قابل استفاده
شربت خرما	تفاله ناشی از پرس خرما
تهیه کود کمپوست و کود آلی	نهال موز
تهیه الکل و تهیه علوفه برای دام	پوست موز
تهیه کاغذ و چسب	ساقه کیوی
علوفه دام	برگ کیوی
استخراج روغن معطر	گلها و دانه های کیوی
نرم کردن گوشت	آنزیم آکتینیم کیوی
خوراک دام و یا به عنوان سوخت مورد مصرف قرار می گیرد.	زیتون غیر قابل استفاده
بر اساس نوع محصول برای تهیه کود کمپوست، استفاده در صنایع تبدیلی و تهیه خوراک دام	سایر محصولات باغی
تهیه خوراک دام و انسان	پسماند گندم

پسماند پنبه	دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان و یا سوزاندن به عنوان سوخت
پسماند عدس	استخراج نشاسته برای صنایع چوب و الیاف
پسماند دانه های روغنی (کنجاله)	خوراک دام و طیور
گوجه فرنگی نامرغوب	صنایع فرآورده های گوجه فرنگی نظیر سس و رب گوجه فرنگی
انار نامرغوب	صنایع فرآورده های انار نظیر رب انار و در صنایع بهداشتی و آرایشی و رنگ سازی
پسماندهای خیار	تهیه خیار شور و مواد آرایشی
تفاله چغندر قند	خوراک دام، فیبر رژیمی غذایی اسنان و فروش به صورت تفاله تر به چغندرکاران و خوراک دام
ملاس چغندر	افزودنی سیلاژ، تولید فرآورده های تخمیری و خوراک دام
سبوس برنج	تغذیه دام و طیور و پرورش ماهی، روغن خوراکی با کیفیت بالا، محصول مکمل در فرآیندهای تکمیلی مانند غلات صبحانه، انواع نان و کیک، کنسانتره، تهیه کود، استفاده در صنایع دارویی، پخت نان، روغن سبوس برنج در تولید چیپس، تهیه سالاد، کنسرو روغن ماهی، تهیه مارگارین، تهیه محصولات صابونی، ترکیبات شیمیایی آرام بخش در بیماران مبتلا اسکیزوفرنی، استخراج مواد شیمیایی لیستین، فیتات (کلسیم، سدیم، پتاسیم) در درمان بیماری های مربوط به رژیم غذایی، افزایش کلسیم و سنگ در مجاری ادراری
شلتوک برنج	سوخت اجاق در کارخانه های شالیکوبی، آجر پزی و خشک کنها
پوشال برنج	خوراک صنایع نوغانداری، بستر سازی دامداری ها، تولید کود کمپوست و گاز، صنایع زهکشی و لوله کشی، تولید چسب رزینی، پیشگیری از یخ زدگی، تولید دیواره های عایق صوتی

و سوخت اجاق	
تهیه کود کمپوست و یا دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان و یا سوزاندن به عنوان سوخت	پسماند سیب زمینی
درجه بندی و سایز بندی در محل تولید و برگشت آن به مزرعه	خاک و گل چسبیده به سیب زمینی
خوراک دام به صورت اوره افزوده شده یا بدون آن	گندم، جو، برنج، کلزا و دیگر دانه های روغنی
خوراک دام	ذرت (کاه و کلش + ساقه + برگ)
تولید الکل فورفورال - استخراج بیواتانول (الکل فورفوریل) - اسید لوولینیک - تولید بیوگاز	چوب بلال
تولید MDF - کاغذ و نئوپان	پنبه (ساقه های باقی مانده)
خوراک دام	نیشکر (سر ساقه ها، نی ها و بقایای انتهای کمباین)
دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان و یا سوزاندن به عنوان سوخت	پسماند پیاز
تهیه کود کمپوست	پسماند لوبیا
دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان و یا سوزاندن به عنوان سوخت	پسماند نخود
دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان و یا سوزاندن به عنوان سوخت	پسماند باقلا
بر اساس نوع محصول برای تهیه کود کمپوست، استفاده در صنایع تبدیلی و تهیه خوراک دام	سایر پسماندهای زراعی
دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان	باقیمانده مواد غذایی تولید شده در بنادر صیادی
دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت	گونی های خالی موجود در مزارع تولید و پرورش

محیط زیست استان	آبزیان
دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان	لایه رویی جدا شده از کف استخر ماهیان گرمابی و میگو که برای مرحله آماده سازی استخر تراشیده می شود.
دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان	طناب غیر مستعمل، تور پاره شده و غیر مستعمل، ادوات صید و تولید با ماهیت چوب و پلاستیک در مزارع تولید و پرورش آبزیان
تهیه آرد یا روغن ماهی و در مورد ماهیان با چربی بالا ابتدا روغن آنها گرفته شده و سپس باقیمانده آن به آرد تبدیل می شود.	اعضاء غیر قابل مصرف آبزیان منجمله سر ماهی، امعا و احشا، دم و باله ها، فلس، پوست و استخوان و ...
تهیه چرم	پوست ماهیان خاویاری
دباغی چرم، تولید صابون و گلیسرول	روغن ماهی استخراج شده
به عنوان کود برای مزارع کشاورزی	تفاله کود که شیرابه گیری از آن برای باروری استخر انجام شده است
تهیه آرد و روغن ماهی و یا تهیه کود	آبزیان مرده در مزارع تولید و پرورش آبزیان
در حوضچه هایی که بدین منظور تعبیه شده اند رسوب و پس از هدایت در کانالهای مخصوص به عنوان کود در فعالیت های کشاورزی مورد استفاده قرار می گیرد.	فضولات و بقایای غذایی در مزارع تولید و پرورش آبزیان
دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان	لاشه پرندگان و حیوانات شکاری که توسط کارگران از بین رفته اند.
سوزاندن با دمای حداقل ۱۱۵۰ درجه سانتیگراد و با زمان ماند ۰/۲ ثانیه و با نصب فیلترهای جاذب گازهای مضر	بقایای داروها، هورمونها و واکسن های تاریخ گذشته و غیر قابل استفاده
سوزاندن با دمای حداقل ۱۱۵۰ درجه سانتیگراد و با زمان ماند ۰/۲ ثانیه و با نصب فیلترهای جاذب گازهای مضر	باقیمانده سموم ارگانو کلره
سوزاندن با دمای حداقل ۱۱۰۰ درجه سانتیگراد و با زمان ماند	باقیمانده سموم غیر ارگانو کلره و یا ارگانو کلره غیر

۰/۲ ثانیه و با نصب فیلترهای جاذب گازهای مضر	POPs و کودهای شیمیایی
نابود سازی و امحای آنها و یا دفن بهداشتی در زمینهای حاوی مجوز از اداره کل حفاظت محیط زیست استان	ظروف خالی سموم و کودهای شیمیایی